

Ковтун О.В. Діалектна лексика у сучасній українській прозі в аспекті перекладу / О.В. Ковтун // Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія «Філологія». – 2017. – № 28. – С. 183-188.

Перекладознавство
УДК 81'255.4 (811.111)

*Ковтун О. В.,
доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри іноземної
філології Національного авіаційного університету*

ДІАЛЕКТНА ЛЕКСИКА У СУЧАСНІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ПРОЗІ В АСПЕКТІ ПЕРЕКЛАДУ

Анотація. Лінгвістичний аналіз текстів творів сучасних українських прозаїків засвідчив, що вони належать до літературної течії постмодернізму. Характерною рисою цих творів є наявність у них діалектизмів – реалій, що найбільш влучно передають національний колорит. Ці лексичні одиниці становлять труднощі при перекладі (через відмінності в емоційних ефектах, який вони справляють на реципієнта та в разі відсутності реалій і відповідників у цільовій мові) і зумовлюють застосування трансформаційних прийомів перекладу.

Ключові слова: сучасна українська проза, діалектизм, спосіб відтворення, перекладацькі трансформації.

Постановка проблеми в загальному вигляді та її зв'язок з важливими науковими чи практичними завданнями. Переклад, як зазначає Д. Дроздовський, завжди виконував дві найважливіші функції: долучення світової культури до національної та утвердження стильово-стилістичної потуги власної мови [1]. В українському перекладознавстві теза про важливість перекладу для формування незалежної історичної нації актуалізована в працях Р. Зорівчак [2], М. Москаленка

[3], М. Стріхи [4] та ін. Націєтвірну функцію перекладацької роботи утверджували переклади Лесі Українки, Пантелеймона Куліша, Івана Франка, Максима Рильського, Валеріяна Підмогильного, Миколи Бажана, Дмитра Павличка, Миколи Зерова, Максима Рильського, Григорія Кочура, Миколи Лукаша та ін. Незважаючи на певні теоретичні та практичні напрацювання в галузі перекладознавства в Україні гостро відчувається брак міжкультурної комунікації на рівні перекладу між різними літературами світу і непередставленість української літератури мовами світу.

Аналіз останніх досліджень і публікацій з теми. Аналізу перекладів творів сучасних українських письменників іноземними мовами присвячено низку розвідок вітчизняних науковців. Так, досвіду і практиці перекладу сучасної української прози російською мовою присвячено праці Г. Улюри [5], перекладам німецькою мовою – О. Веснянки [6], перекладам чеською і словацькою мовами – Д. Дроздовського [7] та ін. Цінними є дослідження фонду Next Page в рамках проекту Book Platform, у межах якого підготовлено розвідки «Переклади з української мови польською мовою з 1991 до 2012» (О. Братчук, А. Івченко) [8], «Переклади з української мови грузинською мовою з 1991 до 2012» (О. Куртанідзе, В. Марджанішвілі) [9] та ін. В аспекті започаткованого дослідження особливої уваги заслуговує праця «Переклади з української мови англійською мовою з 1991 до 2012», виконана Н. Поліщук [10]. Дослідивши хронологію перекладів українських творів англійською мовою, Н. Поліщук зазначає, що вони здійснені здебільшого на теренах Європейського континенту, а також поза його межами. При цьому цілком помітним є домінування останніх над першими, оскільки саме у США, Канаді, Австралії знаходяться потужні наукові центри та осередки україністики, що зародилися завдяки зусиллям ще повоєнної еміграції українських інтелектуалів [10, с. 2]. У Європі, зокрема у Великобританії, інтерес до української літературної спадщини значно слабший. У період 2000-2013 рр. у Великобританії було опубліковано 20 перекладів української літератури англійською; з них усі 20 належать до жанру сучасної художньої літератури, у той час як включно до 2000 року в цій країні не було видано жодної англійської версії книги українського автора [10, с. 2]. Дослідження фонду Next Page присвячене огляду ринку книговидавництва та перекладів у Великобританії,

аналізу публікації у періодиці та онлайн-публікацій, значна увага приділяється тим особистостям – посередникам і перекладачам, які просувають українську літературу у Великобританії. Натомість питання жанрово-стильових труднощів перекладу не є предметом уваги зазначеного дослідження. У цьому зв'язку **мету** започаткованої статті вбачаємо в аналізі такого різновиду стилістично-маркованої лексики, як діалектна та визначенні специфіки її відтворення в англомовних перекладах сучасної української прози.

Виклад основного матеріалу дослідження з повним обґрунтуванням отриманих наукових результатів. Значна частина новітньої культурної спадщини України являє собою постмодерністський напрям, зокрема сучасні українські письменники створили пласт літератури, що увібрав у себе риси новітнього світогляду та стилю. Сучасна українська проза відображає принципово новий підхід до написання твору – в романах сьогодення так само порушуються вічні теми кохання, війни, сімейних драм тощо, проте простежується відхід від усталених канонів, цензури, що в попередні роки значною мірою визначали, чи побачить світ та чи та робота письменника.

Український постмодернізм має кілька відгалужень: гротескний (Володимир Діброва, Лесь Подерв'янський, Богдан Жолдак), карнавальний (Бу-Ба-Бу), апокаліптичний (Юрій Іздрик, Тарас Прохасько, Євген Пашковський), попкультурний (Сергій Жадан), феміністичний (Оксана Забужко), популярний (Юрій Винничук). Для постмодернізму характерна зміна поважного ставлення до класичної і до масової літератури. У текстах письменників цього напрямку присутнє іронізування над класиками та гра з символами національної пам'яті. Важливим наслідком постмодернізму став розвиток в Україні масової літератури, яка унаслідувала деякі його художні прийоми (списки, колажність, різноманітні стилі в одному тексті). Найбільш поширеними прийомами в українському постмодернізмі стали іронія та стилізація. Проза постмодерністського напрямку наскрізь пронизана стилістичними засобами, найрізноманітнішою лексикою: від загальноприйнятих нормативних лексичних одиниць – аж до суржику, діалектних, просторічних і лайливих слів тощо. У цьому зв'язку перед перекладачем художнього твору (а

надто, коли мова оригіналу є для нього нерідною) завжди постають труднощі адекватної інтерпретації тексту, пошуку вдалих відповідників для широкої низки українських реалій, збереження настрою твору та його національного колориту. Збереження національної своєрідності оригіналу на практиці пов'язане із ступенем тих фонових знань про життя, зображене в оригіналі, що наявні в перекладача і читача; розумінням органічної єдності, що утворюється змістом і формою літературного твору.

Одним з найбільш ефективних засобів для створення національного колориту твору є діалектна лексика. Якщо схематично поділити територію України на місцевості, яким притаманне те чи те наріччя, то в результаті отримаємо досить строкату картину, адже українській мові властива значна кількість її місцевих різновидів, говорів – тобто діалектів. Слова, що належать до певного говору, називаються діалектизмами [11, с. 109]. Діалектизм (від грец. *διάλεκτος* – наріччя, говір) – позанормативний елемент літературної мови, що має виражену діалектну віднесеність.

Діалектна лексика широко застосовується в художньому стилі. Спостерігаємо її активне вживання і в українських літературних творах попередніх епох, і в роботах сучасних письменників. На початковому етапі розвитку нової української літературної мови використання діалектних одиниць не було чітко регламентоване, зумовлювалося мовним досвідом письменника, нерідко мало риси мовного натуралізму; тому оцінка діалектизмів у писемних творах XVIII – XIX ст. можлива лише в контексті конкретних тогочасних норм літературної мови. Мовознавець О. Пономарів, зауважує, що її застосування «дає автору широкі можливості для максимального наближення до дійсності, для опису життя з усіма його подробицями, для відтворення місцевого колориту, для типізації характерів представників різних суспільних прошарків» [11, с. 110]. Важливо наголосити на тому, що місцева лексика в художньому творі виправдана лише тоді, коли вона вкрай необхідна для кращої, повнішої характеристики зображуваних осіб, сцен, подій; а також, коли вона з контексту зрозуміла широким читацьким колам, тобто нічим не затемнює змісту твору; і, звичайно, якщо вона вживається з почуттям міри

і кількісно не порушує художньо-естетичних рис тексту [11, с. 111]. Щоправда твердження про зрозумілість діалектної лексики широким колом читачів є дещо суперечливим. Здебільшого в разі використання у творі специфічної лексики автор оформлює короткий тлумачний словник на останніх сторінках книги. З цього випливає, що слова цього типу не можуть бути загальновідомими через непоширеність у практичному вжитку населення по всій території країни.

Письменники-сучасники активно використовують діалектну лексику задля передачі національного колориту та заволодіння увагою читача, переносячи його в ті місцини, яким характерні описувані реалії. Р. Зорівчак зауважувала, що національний колорит як особливий національний відбиток, який позначає будь-який справжній мистецький твір, – феномен дуже великої складності, суттєва, необхідна частина змісту твору, його форми [2, с. 40]. Найширшого відображення національний колорит знає завдяки творчій манері автора та мові написання твору. Учена доходить висновку: «народ заявляє про себе, живе у своїй культурі, а отже і в мові – найпершому елементі національного самовираження і самоусвідомлення. Не можна не наголосити, що мова й культура не протиставляються одна одній і не співіснують поруч: перше як один із експресивних виявів духовного життя є складовою частиною другого, головним чинником збереження етносу» [2, с. 41]. Діалектні слова надають мовленню колориту, формують мовленнєву характеристику літературних персонажів. У художньому творі вони різко контрастують із літературно-нормативною організацією тексту, а отже, вочевидь, стають значною мірою промовистими і значущими.

Необхідність точного та переконливого відтворення діалектизмів у перекладі набуває великого значення. Прикра необізнаність зі словами, що мають діалектну окресленість, може призвести до спотворення змісту перекладу, а отже до формування неправильного уявлення про українську культуру у світі. Тому при перекладі діалектизмів слід дуже обережно добирати відповідники, не забувати, що вони, як зазначає І. Білодід, часто несуть у собі пам'ять тисячоліть, відгомін далеких віків і є свідками образного мислення предків [12, с. 68]. Англомовні перекладачі українського слова, як зауважує Р. Зорівчак, натрапляють на великі труднощі через

бідне представлення діалектних одиниць у наших сучасних тлумачних і перекладних словниках, що часто спираються не на живе народне мовлення, де таких реалій більше, а на терміни, літературні цитати тощо [2, с. 85].

Значна кількість творів сучасних українських прозаїків-постмодерністів густо насичена діалектизмами, оскільки описувані в них події нерідко розгортаються на території Західної України.

Розпочнемо з аналізу твору Т. Прохаська «НепрОсті», який знайомить читача з реаліями життя карпатського краю. Власне вже сама назва твору становить трудність перекладу, проте в започаткованому дослідженні зосередимося на відтворенні національних реалій. Згідно з гуцульською міфологією, «непрОстою» називають людину, яка «вирізняється з-поміж інших своїми знаннями та вміннями, унаслідок чого може заподіювати шкоду чи приносити користь людям» [13, с. 104]. У назві виділена велика літера «О», що акцентує наголос у слові, тому колоритність твору впадає у вічі ще до розгортання книги, адже, як відомо, гуцули та інші жителі західноукраїнських земель вирізняються нетрадиційною для літературної української мови інтонацією та системою наголошування слів. У перекладі назва твору звучить “The UnSimple”. Очевидно, що тут використано прямий словниковий відповідник, а так звана «гра» з чергуванням великих та малих літер передана розмежуванням префікса “un-” та основи “simple” за допомогою великої “S”. Проте в оригіналі такий авторський прийом має сенс, а в перекладі лише служить графічним засобом збереження «родзинки» аутентичної назви роману.

Ми не дарма вжили прикметник «нетрадиційний» щодо говору на західних територіях нашої держави, адже для пересічного українця з інших регіонів нижченаведені слова, що позначають назви кулінарних страв та предметів побуту, є часто незрозумілими, Розглянемо окремі діалектизми з тексту оригіналу та проаналізуємо їх переклад: *Анна принесла їм збанок на зашклену галерію (...)* [14, с. 3]. – *When Anna brought **the coffee** out onto the glazed **veranda** (...)* [15, с. 10]. Виділені в українському реченні слова є діалектними і означають «кухоль» та «веранда» відповідно. Варто зазначити, що слово *збанок* до цього моменту не вживалось у романі, тому маємо можливість спостерігати досить цікаву

перекладацьку трансформацію – вилучення діалектизму і водночас додавання доречного за контекстом слова *coffee*, що, як далі стане відомо, позначає те, що містилось в описуваному збанку. Проте наступне речення в тексті роману: «*Темніло, і Анна перед тим, як принести другий збанок (...)*» [14, с. 3], у перекладеному варіанті вже має прямий відповідник згаданому діалектизму – *pot*. Тому англомовному читачу лише з цього моменту зрозуміло, в чому саме принесли каву: не в чашці, а саме в кухолі: “*It got dark, and before bringing them a second pot (...)*” [15, с. 10]. Слово *pot* є нейтральним зі стилістичного погляду, тому національний колорит оригінального речення в перекладі втрачено. Діалектизму *галерія*, що в літературній українській мові має за відповідник слово «веранда», також було дібрано стилістично нейтральний англійський еквівалент.

Продовжимо тему кулінарних назв, а тому розглянемо низку таких слів: *афини, тогодзи, коники, будз, пугарчик, моздир* [14, с. 12-19], що в перекладі роману звучать відповідно: *black bilberries, red bilberries, Hutsul cheese horses, budz cheese, cup, mortar* [15, с. 24-41]. У карпатському регіоні слова *афини, тогодзи* уживаються для позначення чорниці та брусниці, їх було відтворено стилістично нейтральними відповідниками. Для передачі слова *коники* – традиційних ласощів з сиру у формі коників – використано описовий переклад *Hutsul cheese horses*. Транскрибування слова *будз* – *budz cheese* – передало унікальність назви овечого сиру, водночас використано й описовий переклад для ознайомлення читача зі змістом гуцульської реалії. Колорит речення з двома останніми діалектизмами (*пугарчик, моздир*) втрачено в тексті перекладу через використання стилістично нейтральних англійських еквівалентів – *cup, mortar*.

У романі Ю. Винничука «Танго смерті» вартим аналізу є такий приклад: ... *він лежить пляцком (...)* й не дихає [16, с. 292] – *He lay there like a flat cake (...) and not breathing* [17, с. 13]. Постає питання про природу слова *пляцки*. Перекладач має визначити, чи є воно діалектизмом, знайти його значення у відповідних джерелах – пляцками називають випічку Західної України. Робота над перекладом творів, що містять діалектні слова, вимагає час для з’ясування значення слова і добір вдалого

відповідника в мові перекладу. У цьому випадку в перекладі було запропоновано стилістично нейтральний відповідник *a flat cake*.

Ю. Винничук досить часто оперує діалектною лексикою. Проте досвідчені письменники, які використовують у своїх творах соціально-марковану лексику, нерідко подають короткий словник в кінці книги, у якому розтлумачено значення незнайомих слів. Розглянемо такий приклад: *На ринку з ранку до вечора лунали вигуки: «Цьмага, баюра, вудзя!»* [16, с. 289]. За поданим автором словником маємо можливість дізнатися, що діалектизми *цьмага, баюра, вудзя* є синонімами до слова «горілка». Проте зберігається проблема відтворення цих слів англійською мовою. Проаналізуємо це саме речення в перекладі: *At the market from morning till evening shouts echoed of “Liquor, booze, hootch (...)”* [17, с. 10]. Слова *liquor, booze, hootch* мають значення різних міцних алкогольних напоїв. Таким чином, перекладач використав низку синонімів, якими також дуже багата англійська мова. Такий переклад дав можливість передати значення та підкреслити розмаїття напоїв, які продавалися на описуваному ринку.

Діалектизми, що позначають предмети побуту та інші слова широкого вжитку, пронизують і тексти творів В. Габора. Яскравим прикладом можуть слугувати слова на кшталт *защпори, фуфайка, червінь, коц* [18, с. 109-114], що в перекладі відтворені словами *rain, padden jacket, bloodshot, thick woolly blanket* [19, с. 231-235]. Кілька діалектизмів, зокрема *мешти* та *хідник*, зустрічаються в текстах творів різних письменників. Власне в перекладах романів Ю. Винничука і В. Габора їм дібрано єдиний нейтральний відповідник *shoes* та *pavement* відповідно. Проілюструємо це на прикладах: (...) *не кажучи вже про панчохи з підв'язками, і навіть мешти* [16, с. 84]. – (...) *not say anything about his socks with garters, and even his shoes* [17, с. 7]; *Куртки на них були мокрими, у мештах хлюпала вода* [20, с. 82] – *Their coats were soaked, and water sloshed in their shoes* [21, с. 239]; (...) *а пізніше пан Канценеленбоген повзав по хіднику* (...) [16, с. 85] – (...) *and later I saw Mr. Kantsenelebogen crawling along the pavement* (...) [17, с. 8]; *Вони йшли хідником, тримаючись за руки* (...) [20, с. 84] – *They were walking along the pavement, holding hands* (...) [21, с. 240].

В аспекті започаткованого дослідження варто згадати українську міфологію, оскільки назви різних міфічних і загадкових істот часто зустрічаються у творах, що належать до літературного доробку сучасних прозаїків. Немає потреби згадувати, що вони неодмінно визначають національний колорит. Розглянемо приклад з роману І. Роздобудько «Гудзик»: *А ще трохи згодом згадав, що ця місцина аж кишить легендами про **русалок, нявок, мавок, мольфарів та відьом** (...) [22, с. 3].* Під час перекладу лексики цього типу можливі два варіанти розвитку подій: перший стосується перекладача-українця, якому знайомі значення виділених слів, тому труднощів з боку розуміння значення речення перед ним не виникає. Проте залишається питання знаходження відповідника в мові перекладу. Вочевидь у кожній країні є своя історія разом із власними легендами, забобонами тощо, яким притаманні ті чи ті характери, істоти, створіння єдині у своєму роді. Якщо персонаж унікальний та еквівалентів його назви в інших мовах немає, в аспекті перекладу стає у пригоді описовий метод. З іншого боку, можна транслітерувати ці слова. Водночас досвідчений перекладач повинен переглянути довідкові джерела мови перекладу, щоб знайти схожі персонажі та використати їх назви. Якщо перекладач є носієм мови перекладу, йому знайома міфологія власної культури і неодмінно відомі чарівні істоти, що можуть співвідноситися з чарівними істотами країни мови оригіналу. У наведеному прикладі лише русалки та відьми є загальнопоширеними персонажами і добір еквівалентів не становив клопоту. Проте варто проаналізувати переклад інших реалій з цього речення: *And then a little later I inopportunately recalled that this place was swarming with legends about **mermaids, niavka river nymphs, mavka forest nymphs, molfar wizards, and witches** (...) [23, с. 19].* Очевидно, що перекладач поєднав два способи перекладу: транслітерацію та описовий переклад. Інакше кажучи, в результаті утворилися багатокomпонентні терміни, у яких першим компонентом залишилось транслітероване слово-реалія, наприклад, *niavka*, а інші два виконують функцію роз'яснення першого: *river nymph*.

Продовжуючи тему містичного, повернімося до роману Т. Прохаська «НепрОсті», де ми виявили діалектизми *віжслунка* та *гадєрниця* [14, с. 7]. Так гуцули називають ворожку, знахарку, провидицю тощо; у них ці слова використовуються як

синоніми. В англomовній версії книги ці лексичні одиниці відтворенні словами: *a seeress* та *a snake-charmer* [15, с. 17]. У той час як *a seeress* є прямим відповідником, *a snake-charmer* являє собою описовий переклад. Справа в тому, що діалектне слово *гадєрниця* у гуцулів позначає ворожку, яка має дар замовляння від укусів гадюк. Відтак, перекладачу вдалося надзвичайно точно описати поняття, якому немає еквівалента в англійській мові.

До діалектної лексики можна віднести слова *керунок*, *кавальчик*, *ліжник*. Нижченаведені приклади з роману Т. Прохаська демонструють, як відносно нескладно здогадатися, про їх значення з контексту: (...) *тоді навіть схід почав повільно переміщатися* у тому *керунку* [14, с. 1]; *Він обмурував невеличкий кавальчик землі* (...) [14, с. 5]; (...) *обмили Анну і загорнули її в кольорові ліжники* [14, с. 7]. Можна здогадатися, що йдеться про *напря́м*; *шмат чо́гось*; *ковдру* (на гуцульщині саме ковдра з шерсті називається ліжником), тому дібрати еквіваленти в англійській мові не становило труднощів: *direction* [15, с. 8], *scarp of land* [15, с. 13], *blankets* [15, с. 17]. Водночас національний колорит в перекладі не відтворено.

На відміну від Ю. Винничука, який склав короткий тлумачний словник діалектної лексики, Т. Прохасько не подає тлумачення незнайомих слів, тому перекладач має звернутися до довідкових джерел за пошуком значення того чи того діалектизму. Розглянемо такі приклади: дудка – *shepherd's flute* [15, с. 26], мотузка – *cable* [15, с. 27], спиж (стара діалектна назва бронзи) – *spyzh* [15, с. 28], намисто – *beads* [15, с. 39]. Очевидно, що одні назви перекладені прямим словниковим відповідником, а інші – транслітеровані в результаті відсутності еквівалента.

Низка слів, узятих з роману Ю. Винничука «Танго смерті»: *шляфрок*, *цєретелі*, *пательня*, *фацет*, *вар'ят*, *вуйко*, у текстах перекладу могла б виглядати так: *shlyafrok*, *tseregeli* тощо. Розглянемо, як розтлумачено значення цих діалектизмів у поданому автором словнику та які еквіваленти дібрав перекладач, відштовхуючись від значень, поданих у ньому: *шляфрок* [16, с. 290] – халат – *rob* [17, с. 11]; *без жодних цєретелів* [16, с. 290] – без зайвих клопотів – *without any complaining* [17, с. 11]; *пательня* [16, с. 293] – сковорода – *pan* [17, с. 13]; *фацет* [16, с. 294] – тип (якась особа, суб'єкт) – *type* [17, с. 14]; *вар'ят* [16, с. 295] – скажений – *crazy guy* [17,

с. 15]; *вуйко* [16, с. 81] – брат матері – *uncle* [17, с. 4]. У всіх випадках у перекладі було дібрано еквівалент до тлумачення, тобто до стилістично нейтральних лексем, національний колорит діалектної лексики в перекладі не збережено.

Досить цікавим для дослідження перекладу реалій є постбіблійний детектив В. Базіва «Хрест» [24]. Твір наскрізь пронизаний церковною лексикою. Аналіз перекладів свідчить, що труднощі пошуку еквівалента при перекладі, можливо, не були значними, проте колорит оригінального твору здебільшого втрачено. Підтвердимо прикладами: *ксьондзьонова плебанія* – двір, садиба священика (ксьондз – той, що належить до панівного сану, польський католицький священнослужитель) – *presbytery* [25, с. 4]; *імосць* – матушка – *lady* [25, с. 4]; *парафія* – *parochial house* [25, с. 4]; *понадя* – *priestwife* [25, с. 4].

Окремі діалектизми спостерігаємо і в романі О. Забужко «Музей покинутих секретів», хоча здебільшого а ньому переважає сучасна літературна або розмовна лексика. Проаналізуємо такий приклад: (...) *жінки, чий образ не відпускав мене, відколи я вперше вгледіла її на паршивенькому архівному знімку – таку різко відмітну серед усіх тих вояків із грубуватими селянськими фізіономіями, чепурну й відвіторну (елеганцьку, як у них там кажуть!) навіть у повстанському однострої* [26]. – ...*the woman who has gripped my imagination from the instant I saw her image on a faded archival shot – so radically different from her peasant-faced fellow insurgents, so neat and refined (“smart,” as the locals would say), even in her guerrilla uniform* [27]. Як бачимо, у цьому прикладі використано діалектизм «відвіторний», що має значення «франтуватий» [28, с. 213]. У перекладі спостерігаємо застосування стилістично-нейтральної одиниці “*refined*”, що має за переклад в українській мові лексеми «витончений, вишуканий, благородний, вдосконалений, покращений». Таким чином, відбувається нейтралізація значення діалектної одиниці в перекладі.

Кількісний аналіз способів перекладу засвідчив такі дані: 51% діалектизмів відтворено англійською мовою ситуативним відповідником, 23% – дескриптивом (описовим перекладом), у 17% випадків було відмічено поєднання транскрибування і описового перекладу. Найменш частотним виявився такий спосіб відтворення, як транскрибування – 9%.

Висновки з дослідження і перспективи подальших пошуків в означеному науковому напрямку. Отже, діалектна лексика визначає національний колорит української літератури. Тому перед перекладачем постає нелегке завдання зберегти цей колорит, не спотворити при цьому зміст оригінального твору та зробити текст перекладу максимально зрозумілим. Як засвідчують спостереження, за відсутності в англійській мові та культурі певних реалій, неможливо повною мірою передати англомовному читачу той настрій, що закладений в українських літературних творах. Переклад діалектної лексики здебільшого відбувається шляхом добору еквівалентів (вони добиралися до літературних відповідників діалектизмів і були стилістично нейтральними), частина діалектних слів була відтворена описовим способом і способом транслітерації.

Література:

1. Дроздовський Д. Переклад у ХХІ столітті: місія нездійсненна? / Д. Дроздовський [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://litakcent.com/2009/03/12/pereklad-u-hhi-stolitti-misija-nezdijsnenna/>
2. Зорівчак Р.П. Реалія і переклад (на матеріалі англомовних перекладів української прози) / Р.П. Зорівчак. – Львів, 1989. –216 с.
3. Москаленко М. Нариси з історії українського перекладу [частина 1—6] / М. Москаленко // журнал «Всесвіт», Київ: 2006–2009.
4. Стріха М. Український художній переклад: між літературою і націєтворенням / Максим Стріха. – К. : Факт-Наш час, 2006. – 344 с.
5. Улюра Г. Сучасна українська проза в перекладах російською мовою: досвід і практика / Г.А. Улюра // Наукові записки [Національного університету "Острозька академія"]. Сер. : Філологічна. – 2012. - Вип. 27. – С. 299-301.
6. Веснянка О. Перекладачі виводять білі плями на літературній мапі / Ольга Веснянка [Електронний ресурс]. – Режим доступу : www.dw.com-16728321
7. Дроздовський Д. Українська література в чесько-словацьких зерцалах / Д. Дроздовський [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.vsesvit-journal.com/old/content/view/602/41/>

8. Переклади з української мови польською мовою з 1991 до 2012: дослідження фонду Next Page в рамках проекту Book Platform / Олександра Братчук, бібліографія – Анатолій Івченко; 2013 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : www.bookplatform.org/.../ukrainiantopolishtranslationsstud
9. Переклади з української мови грузинською мовою з 1991 до 2012: дослідження фонду Next Page в рамках проекту Book Platform / Олена Куртанідзе, Валентина Марджанішвілі; 2013 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.bookplatform.org/images/activities/430/ukrainiangeorgiantranslationsstudy.pdf>
10. Переклади з української мови англійською мовою з 1991 до 2012: дослідження фонду Next Page в рамках проекту Book Platform / Надія Поліщук; 2013 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.bookplatform.org/images/activities/425/ukrainianenglish_translationsstudy_ukr12.pdf
11. Пономарів О.Д. Стилiстика сучасної української мови / О.Д. Пономарів. – К. : Либiдь, 1993. – 248 с.
12. Білодiд I.К. Сучасна українська лiтературна мова. Синтаксис / I.К. Білодiд. – К. : Наукова думка, 1969. – 645 с.
13. Гуцульська мiфологiя: етнолiнгвiстичний словник [уклад. Н. Ховзей]. – Львiв : Ін-т українознавства ім. I. Крип'якевича НАН України, 2002. – 216 с.
14. Прохасько Т. НепрОсті / Т. Прохасько. – Ів.-Франк. : Лiлея НВ, 2002. – 140 с.
15. Prokhasko T. The UnSimple / T. Prohasko; translated by Uilleam Blacker// Ukrainian Literature. – 2007. – Vol. 2. – P. 1-52.
16. Винничук Ю.П. Танго смерті : роман / Ю.П. Винничук. – Харків : Фолю, 2012. – 379 с.
17. Vynnychuk Y. Tango of Death / Y. Vynnychuck; translated by Michael M. Naydan and Svitlana Bednazh // Contemporary Ukrainian literature series, 2013. – P. 3-16. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <file:///C:/Users/Olena/Downloads/Vynnchuk%20notes-1.pdf>
18. Габор В. Ніч, що ховає всі дороги / Василь Габор // Дзвін. – 1994. – № 8. – С. 109-114.
19. Gabor V. Night Obscures the Way / V. Gabor; translated by Patrick Corness and Natalia Pomirko // Ukrainian Literature. – 2007. – Vol. 2. – P. 231-235.
20. Габор В. Потрапити в сад / В. Габор // Дзвін. – 1995. – № 9. – С. 80-86.

21. Gabor V. Finding the Way to the Garden / V. Gabor; translated by Patrick Corness and Natalia Pomirko // Ukrainian Literature. – 2007. – Vol. 2. – P. 237-241.
22. Роздобудько І.В. Гудзик / І.В. Роздобудько. – Харків : Фоліо, 2008. – 222 с.
23. Rozdobudko I. The Lost Button / I. Rozdobudko; translated by Michael M. Naydan and Olha Tytarenko. – London : Glagoslav Publications Ltd, 2012. – 182 p.
24. Базів В.А. Хрест / В.А. Базів. – Харків : Фоліо, 2011. – 420 с.
25. Baziv V. The Cross / V. Baziv; translated by Stephen Komarnyckyj. – Tucson, AZ, 2013. – 248 p.
26. Забужко О. Музей покинутих секретів / Забужко Оксана [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://www.litmir.me/br/?b=149085&p=18>
27. Zabuzhko O. The Museum of Abandoned Secrets / Oksana Zabuzhko; translated by Nina Shevchuk-Murray [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://chtyvo.org.ua/authors/Zabuzhko/The_Museum_of_Abandoned_Secrets__en/
28. Словарь української мови / упор. з дод. влас. матеріалу Б. Грінченко : в 4-х т. Том 1. – К. : Вид-во Академії наук Української РСР, 1958. – С. 213.

Ковтун Е.В. Диалектная лексика в современной украинской прозе в аспекте перевода

Аннотация. Лингвистический анализ текстов произведений современных украинских прозаиков свидетельствует об их принадлежности к литературному течению постмодернизма. Характерной чертой этих произведений является наличие в них диалектизмов – реалий, наиболее точно передающих национальный колорит. Эти лексические единицы представляют трудности при переводе (из-за различий в эмоциональных эффектах, который они оказывают на реципиента и в случае отсутствия реалий и соответствий в целевом языке) и обуславливают применение трансформационных приемов перевода.

Ключевые слова: современная украинская проза, диалектизм, способ воспроизведения, переводческие трансформации.

Kovtun O.V. Dialectical lexis in contemporary Ukrainian prose in the aspect of translation

Summary. Linguistic analysis of contemporary Ukrainian prose shows that this literature belongs to postmodernism. Postmodern literature features dialectisms as phenomena, which render the national spirit in the best way. These lexical features set a problem of their rendering into English in postmodern prose (because of differences in emotional effects which they create and due to lack of equivalent phenomena in the target language), and may cause application of transformational translation techniques).

Key words: contemporary Ukrainian prose, dialectism, method of translation, translation transformations.